

ԲԱՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԵՎ ԱԿՆԿԱԼԻՔՆԵՐ

Մոսկվայում ավարտվեց արագործփոխնախարարների մակարդակով անցկացվող հայ-ադրբեջանական բանակցությունների հերթական փուլը, որին մասնակցում էր ԼՂՀ արագործնախարարի խորհրդական Մանվել Սարգսյանը: Այդ մասին է լրագրող ՄԱՎՐ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ գրույցը ՄԱՆՎԵԼ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ հետ:

-Պարոն Սարգսյան, ի՞նչ ընդհանուր նպատակ են հետապնդում այդ մակարդակի հանդիպումները:

Մ. Ս.-Նպատակն այն է, որ քաղաքական այսպես կոչված «մեծ համաձայնագիրը» վերջնական փուլը ստանա: Այս անգամ ես մենք փորձում էինք գործնական հունի մեջ պահել բանակցությունները, չնայած Ադրբեջանի շարկոչ դիրքորոշմանը: Մոսկվայում ադրբեջանական կողմը պահանջում էր, որ քննարկվի ընդամենը տարածքների հարցը, հարկապես Շուշիի եւ Լաչինի: Մնացած հարցերը հրաժարվում էին քննարկել:

-Այսինքն պահանջում են տարածքներն ազատվեն, փոխստականները վերադառնան իսկ հետո՞:

Մ. Ս.-Հարցը միայն պատանջը չէ, այլ այն թե ինչպես են մտրեւում խնդրի լուծմանը: Ինձ թվում է տարածքների հարցերը ընդամենը պարզակներ են, որ շեղեն բանակցությունների ընթացքը: Նույն նպատակն ունի Շուշիի եւ Լաչինի խնդրի շահարկումը: Ես չեմ կարծում, որ Ադրբեջանը պարտավորվում է համաձայնագիրը ստորագրել: Երբեմն նրանց ներկայացուցիչը հորդորում է, որ լավ է շուտ ստորագրել, թե չէ նավթի հուրը կգա: Նման սպառնալիքները, իհարկե, անընդունելի են մեզ համար, որովհետեւ մենք փորձում ենք համալիր մոտեցում ցուցաբերել, ընդգրկելով եւ անվտանգության, եւ տարածքների, եւ գաղթականների ու մյուս հարցերը:

-Դուք հիշեցրիք նավթի մասին: Փաստորեն յոթանասուն տարույ ավելի Ղարաբաղը «նավթային գերության» մաս է կազմել: Նավթով հրապուրված խորհրդային երկրի բուլշեփկ ղեկավարները Ղարաբաղն ու Նախիջեւանը հանձնեցին Ադրբեջանին: Հիմա երբ հարցը մոտենում է հանգուցալուծմանը, Կասպից ծովի ընդերքում հայտնաբերվեց «նավթային օվկիանոսը»՝ Արեւմուտքի համար հիանալի խայծ:

Մ. Ս.-Այժմ իրավիճակն ավելի բարդ է, քան դարասկզբին էր: Նավթի հետ կապված քաղաքական մեծ հարցեր կան: Սրանում ենք նոր փուլ միջազգային գործընթացի մեջ, որի պարձառով անընդհատ բարդացվում են պորթլեմները: Այդ փեսակերից ես չեմ կարծում, որ

անգամ Ադրբեջանը մինչեւ վերջ հաշվարկել է իր քայլերը: Միա եւ Շուշիի, եւ Լաչինի հարցը Ադրբեջանի համար միայն տակտիկական նշանակություն ունի: Չի կարելի ենթադրելու, որ երբեք խնդիր, դա դարձնել կենտրոնական եւ դրա միջոցով ինչ-որ լուծման գնալ: Շար

վտանգավոր է տարածքային խնդիրը տարանջատել մյուսներից:

Չէ՞ որ կան նաեւ Շահումյանի Գեորգենի ենթաշրջանի խնդիրներ: Մա մենք աշխատում ենք զուգորդել անվտանգության երաշխիքների հետ:

-Գույե Լաչինի հարցը Ադրբեջանի համար, իրոք հարուկ կարեւոր նշանակություն ունի, որովհետեւ դրանով կկտրի Հայաստանի հետ Ղարաբաղի կապը:

Մ. Ս.-Ադրբեջանը, անշուշտ, կցանկանար ԼՂՀ կարգավիճակի հարցը քննարկել այն ժամանակ, երբ մնայալ հարցերը լուծված լինեն հօգուտ իրեն: Մտավախություն կա, որ մասնավոր հարցերն իր օգտին լուծելուց հետո Ադրբեջանը կփորձի շրջափակել ԼՂՀ կարգավիճակի հարցը: Այսօր ամեն ինչից զգացվում է, որ Ադրբեջանը շահագրգռված չէ ստորագրելու այդ համաձայնագիրը: Ըստ երեւույթին հուսով են, որ միջազգային իրադրության փոփոխմանը զուգընթաց, շահարկելով նավթի խնդիրը, Ղարաբաղի հարցը կարող են լուծել միջնորդների միջոցով:

-Վերջերս Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիևը հայտարարեց, որ հարցի լուծման ձգձգումը հայերի օգտին է: Գույե դա այսպես հասկանանք, փեղահանված ադրբեջանցիները նոր վայրերում կտնակվորվեն, կհարմարվեն եւ դժվար կլինի նրանց վերադարձնելը եւ ինչ չի լուծվում բանակցությունների միջոցով, կլուծի ինքը՝ ժամանակը:

Մ. Ս.-Գաղթականության հարց ասելով նկատի է առնվում միայն «զավթված» տարածքների գաղթականությունը: Թվում է, թե նա լուծել է

այն 360 հազար հայության հարցը, որոնց արտաքսել են Ադրբեջանից: Դեռ զարմանում են, թե ինչու պիտի լուծվի, ասենք, աղղամեցու կամ ֆիզուլեցու հարցը, բայց չլուծվի գանձակեցի կամ բաքվեցի հայի խնդիրը:

Մենք համալիր մոտեցում ենք ցուցաբերում, եւ երբ տարածքների հարցերն ենք քննարկում, դա անում ենք անվտանգության ու գաղթականության հարցերի հետ միասին: Ադրբեջանը կարողացավ աշխարհին ցույց տալ, թե ինքը միայն հարյուր հազարավոր գաղթականներ ունի: Անգամ չեն ակնարկում որ 360 հազար ադրբեջանահայության բնակարանները լրիվ զբաղեցրել են կես միլիոն ադրբեջանցիներ, այսինքն կես միլիոն գաղթականների խնդիրը լուծել են հայազգի արտագաղթածների հաշվին:

-Պարոն Սարգսյան, ուզում եմ հետելույալ հարցը տալ. ԽՄԿԿ Կենտրոնի քաղաքականության մասին: Դրանից մոտ յոթ տարի հետո նույնը կրկնեց Բ. Բ. Ղաչինե Արտաքուսար թվում է թե հարցը փեղից չի շարժվել: Դուք նույնպե՞ս այդ կարծիքին եք:

Մ. Ս.-Մենք հասկանում ենք այն մարդկանց, ովքեր նման մոտեցում ունեն, բայց մենք էլ աշխարհի հետ միջազգային օրենքների լեզվով ենք խոսում եւ ձգտում ենք այդ օրենքների շրջանակներում գտնել ճիշտ ճանապարհը: Պետք է նշել նաեւ, որ հակասությունները ԵԱՀԽ-ի եւ Ռուսաստանի միջեւ գնալով ավելի են խորանում:

-Հայկական կողմին ո՞ր ծրագիրն է ձեռնարկելու՞ ԵԱՀԽ-ի, թե՞ Ռուսաստանի:

Մ. Ս.-Կասեմ, որ այնքան ծրագիրը չէ կարելու, որքան այն, թե ո՞վ դա կիրականացնի, իրականացնողը ի՞նչ շահեր կհետապնդի:

-Հայկական կողմը պնդում է որ բաժանարար ուժերը կանգնեն բախման գծում, իսկ Ադրբեջանը մարնացույց է անում նախկին ԼՂԻՄ-ի սահմանները:

Մ. Ս.-Դա այդպես է, բայց Ադրբեջանը գտնում է, որ պետք են ոչ թե բաժանարար, այլ խաղաղարար ուժեր, որոնք այդ տարածքում կօգտագործվեն այս կամ այն ձևով, ասենք, Լաչինի միջանցքը փակեն եւ այլն: Մենք երբեք թույլ չենք տա որեւէ ծրագրի ընդունում, որը կմեկուսացնի Ղարաբաղը: Մենք պետք է ձեռք բերած ազատությունը պահպանենք, որ կարողանանք հանգիստ մասնակցել բանակցություններին մինչեւ հարցի լուծումը, մինչեւ Ղարաբաղի կարգավիճակի ճշտումը: